

Jan Sokol

Naděje na neděli

KRÁTKÉ
PROMLUVY
NA NEDĚLNÍ
ČTENÍ

VYŠEHRAĐ

Copyright © Jan Sokol, 2017
Cover illustration © Václav Sokol, 2017

ISBN 978-80-7429-818-9

Úvodem

Nedělní a sváteční promluvy, shromážděné v této knížce, vykládají biblické texty, převážně evangelií, jak se čtou v liturgii katolické církve. Vznikaly postupně skoro po deset let, a tak se v nich některá témata opakují. Pokud jde o téma naděje, byl to i můj záměr. Pokrývají skoro polovinu nedělí a pár svátků v tříletém liturgickém cyklu, pro přehlednost jsou ale řazeny podle pořadí biblických knih. Seznam podle pořadí liturgického kalendáře je na konci knížky. Než se k nim dostaneme, rád bych připomněl nejprve něco o neděli a v další kapitole něco o čtení Písma, které může a mělo by nás zásobit křesťanskou nadějí, nejen na příští týden.

NEDĚLE (1 K 16,2)

Tak jako většina živých tvorů, také člověk podřizuje svůj život střídání dne a noci, léta a zimy. Až do nedávné doby mu, pravda, ani nic jiného nezbylo a teprve v posledních pár stoletích si může v zimě zatopit a v noci svítit, dnes dokonce i na ulici. Jenže čím víc se nám daří přehlušit a obejít střídání světla a tmy, tepla a zimy, tím častěji si stěžujeme, že všechny dny jsou stejné, jeden jako druhý, a člověk se ani nemá na co těšit.

Kromě těchto přírodních rytmů, které člení naše životy a umožňují měřit neslyšné uplývání času, zavedla už židovská Bible sobotní den, pravidelný svátek, který nepochází z přírody, ale připomíná Boží stvoření. Hospodin sice tvořil svým slovem a nic nesvědčí o tom, že by se

tím nějak unavil, a přece si sedmý den odpočine, požehná svému dílu a posvěť je. Sedmý den, který patří Hospodinu, převzali od Židů křesťané a díky tomu ho mohou dnes užívat lidé po celém světě – pokud si to ovšem mohou dovolit. Křesťané se v tento den scházejí k bohoslužbě a připomínají si, že je to den Božího požehnání, o které mají prosit a také za ně děkovat.

Jistě, neděle je „den pracovního klidu“, den, kdy se nedělá, jak to prozaicky říká čeština a další slovanské jazyky. Pro nás křesťany je to ovšem svátek, den Páně, jak jí říkají Francouzi nebo Italové, den jeho vzkříšení, jak je to v ruštině. Naproti tomu němčina i angličtina dodnes nazývá neděli podle dávného pohanského „dne slunce“: *Sonntag*, *sunday*. Svátky člověka provázejí od nepaměti a neznáme žádnou společnost, která by občas neslavila. Řecký filosof Démokritos prý říkal, že život bez svátků je jako dlouhá cesta bez hostince.

Co je to svátek se nejlépe ukáže na jeho protikladu: svátek není všední den, den jako všechny ostatní. Ve všední dny se člověk musí starat a ohánět, pracovat a zařizovat spoustu důležitých a potřebných věcí, ať ho to těší nebo ne. Má toho plnou hlavu a tak většinou nemá času nazbyt. A svátek je opakem všedních dnů: i ve svátek sice člověk musí jíst a spát, ale jinak by měl zvednout hlavu od všedních starostí a věnovat se jiným věcem. Měl by mít čas – pro sebe i pro své děti a rodinu, pro své blízké a přátele.

V těch nejstarších společnostech se svátky spojovaly jednak s důležitými událostmi v přírodě, jako byl třeba nový měsíc nebo slunovrat, začátek jara a konec zimy, anebo zase konec sklizně a začátek podzimu. Při takových příležitostech se lidé mohli sejít i zdaleka, aby byli spolu, připomínali si všechno to důležité, na co člověk ve všední dny nemá čas, a tak si na to ani nevzpomene. Připomínali si, že jsou živi a zdraví, že mají co jíst a že mají třeba i rodinu

a děti. O zimním slunovratu se povzbuzovali, že zima je sice krutá, ale teď už nebude horší, protože Slunce se vrací.

Možná o něco později vznikly slavnosti, které souvisejí s událostmi v rodinách: na prvním místě to byly asi pohřby, kdy lidé nechtěli být sami, ale také svatba nebo právě narození. Ale teprve staří Izraelci zavedli pravidelný sedmý den jako sváteční, protože sedmý den odpočíval i Hospodin, když stvořil svět. Pravidelné slavení sobotního dne byl veliký vynález, a těšíme se z něho až dodnes. Jen málokdo si připomene, že pochází právě z Izraele – i když ho jako křesťané slavíme o den později, v neděli, kdežto muslimové o den dřív.

Dnes ovšem žijeme v hodně jiném světě, kde se spousta věcí změnila, a tak se změnila i neděle. Dokud naši předkové jen sedlačili nebo pásli ovce, byli celý den někde sami, na poli, v lese a na pastvě. Proto se těšili, že v neděli se dostanou mezi lidi. Možná to také ještě znáte, jak se lidé po kostele sešli, probrali všechny novinky a třeba si něco i domluvili. Neděle – to byla jejich veřejnost, jejich zprávy, jejich kultura.

Ve městě je to všechno obráceně. Učitel, řidič, obchodník, úředník i lékař, všichni pracují mezi lidmi a s lidmi. Co by si počali někde na samotě? Ale za celý týden mají lidí až po krk, a tak se těší, že si od nich o víkendu trochu odpočinou, že budou doma s rodinou, na chatě nebo v přírodě. Proto také už nechodí v neděli do kostela všichni, ale jen ti, kdo chtějí. Možná také ti, kdo si na to zvykli, anebo nějak cítí, že by měli.

My, kteří do kostela chodíme, můžeme být rádi, že nás k tomu dnes nikdo nenutí, jak to dříve mnozí pocítovali. Zato bychom si měli asi připomínat, co to pro nás znamená. Neděle je – jak jsem říkal – sváteční den, slavnost. To neznamená, že by se člověk měl jen smát, bavit a radovat, ale určitě by měl zvednout hlavu od svých všedních starostí

a zájmů. Měl by mít čas, aby se trochu ohlédl za minulým týdnem, možná i za celým svým životem. Nejenom proto, aby nařikal, jak stárne, a stěžoval si, co všechno ho bolí. Nejenom proto, aby litoval, co všechno ho trápí a o co všechno v životě přišel. To přece patří do všedních dnů. Ve svátek by si mohl všimnout, že svítí slunce, že je živ a jakž takž zdrav, že má co jíst a že má třeba i rodinu a přátele.

Člověk se ale potřebuje občas ohlédnout a rozhlédnout hlavně proto, aby se dokázal dívat také dopředu. Kdo žije jen v rytmu všedních dnů, žije také, jak se říká, ze dne na den. Možná si nikdy nenajde čas, aby se zamyslel nad svým životem a uvažoval, co s ním chce vůbec udělat. V moderní době si lidé vymohli, že nemusí pracovat od slunka do slunka, a rozdělili si den na práci a volný čas. Unavený člověk si potřebuje odpočinout, a i dnes musí lidé leckdy pracovat tak intenzivně, že si to jistě zaslouží.

Jenže mnozí si s volným časem nevědí rady, a tak se nám dnes také nabízí tisíce různých příležitostí, jak ten prázdný čas příjemně zabít, abychom se nenudili. Když si ale člověk na tohle příjemné zabíjení času zvykne, může snadno přehlédnout, že to, co zabíjí, je jeho čas, jeho vlastní život – to nejcennější co má. To vůbec neznamena, že by měl stále jen pracovat a dělat něco „užitečného“. Měl by si aspoň v neděli uvědomit, že přece pracuje proto, aby mohl žít – a ne naopak.

Křesťanská neděle však není jen dnem odpočinku, ale především dnem posvěcení života. Je to den, kdy Hospodin skončil své stvoření a tomu dni požehnal. Den, kdy Kristus vstal z mrtvých. Je to velká příležitost, abychom si připomněli, co má pro nás tu vůbec největší cenu a hleděli si toho. Proto je tak dobré a prospěšné, když se neděle začíná v kostele, když se člověk podívá také vzhůru a uvidí sám sebe nejenom jako utahaného a ustaraného pracanta, ale jako jedinečnou bytost, kterou Bůh tak miloval, že kvůli

ní a pro ni stvořil svět. Ať se nám tedy dnešní den podaří prožít jako svátek, požehnaný a posvěcený den života, za který máme co děkovat.

O ČTENÍ PÍSMO (Ř 15,4–9)

Biblická čtení patří do každé křesťanské bohoslužby a nejen v katolických kostelích se pravidelně čtou úryvky Písma. Proč všechny křesťanské církve, které se jinak v le-
dasčem liší, trvají na tom, aby se stále četly texty, staré dva tisíce let a víc? Jistě to není jen proto, že jsou tak staré, i když jejich stáří jim dodává určitou autoritu: nejsou to jen nějaké chvilkové nápady a nahodilé poznámky. Pokud se tak dlouhou dobu nejen uchovaly, ale zůstaly stálým čtením živé, zřejmě v nich naši předkové po staletí nacházeli něco, co stojí za pozornost. Jednotná čtení vyjadřují kromě toho společenství světové, obecné čili katolické církve, která je donedávna z tohoto důvodu dokonce nechávala číst latinsky, stejně po celém světě. I dnes se ve všech katolických kostelích čtou stejné texty, i když v různých jazycích. V některých jiných církvích si kazatelé mohou vybírat, ale přece jen z téhož nám všem společného Písma.

Bible, Písmo svaté, ovšem není jen nějaké kolektivní dílo dávných židů a křesťanů, nýbrž podává a obsahuje Boží zjevení, to, co Hospodin kdysi vzkázal Izraeli a co Pán Ježíš mluvil a dělal za svého pozemského života. Písmo nás tedy nespojuje jen mezi sebou navzájem, ale – trochu obdobně jako eucharistie – i s živým Kristem a s celou Boží Trojicí. Právem tedy říkáme, že posloucháme a slyšíme Boží slovo, jen bychom si možná měli připomenout, co tím vlastně myslíme. Boží slovo, tak jak je zachytilo Písmo, je samozřejmě slovo, je vyjádřeno v řeči, jakou mluvíme my lidé mezi sebou – jinak by mu nikdo nemohl rozumět. Musíme dokonce počítat i s tím, že lidé, kteří je zapisovali, zapsali často právě a jenom to, čemu sami rozuměli,

a to tak, jak tomu rozuměli. Protože to byli jiní lidé než my a protože žili v hodně jiném světě, kde i některá slova měla jiný význam než dnes, musí se Písmo vykládat, abychom mu rozuměli správně, pokud možná tak, jak mu rozuměli ti, kdo je psali.

Výklad Písma se pohybuje mezi dvěma krajnostmi. Na jedné straně bychom mohli zapomenout na to, že Písmo je psáno v lidské řeči, a mohli si představovat, že Bibli Bůh přímo nadiktoval Mojžíšovi, prorokům a apoštolům. Protože neumíme hebrejsky a řecky, musíme ji číst v překladu, který by ale měl být co možná doslovný. Jenže pak čtenář narazí na místa, kde doslovné znění textu nedává smysl nebo je ten smysl nějak podivný. Tak Pán Ježíš sice říká, že si člověk má vyloupnout oko, pokud ho svádí ke hříchu, ale nikdy jsem neslyšel o žádném křesťanovi, který by to byl udělal. Všichni totiž měli a mají rozum a chápou, že to tak Pán Ježíš nemyslel. Mluvil přece k lidem, kteří byli na takové metafoxy zvyklí a chápali, proč Ježíš někdy přehání.

Z toho ovšem může vzniknout ta druhá krajnost: to, co říká Bible je „jenom symbolické“, jakési vyprávění nebo literatura, kterou není třeba brát vážně. Jenže co Kristus říká třeba o pokání a odpuštění, o čistotě srdce a o lidské pýše, říká sice často v obrazech a v podobenstvích, myslí to ale smrtelně vážně. Právě jeho podobenství jsou sice obrazná, ale mluví zvlášť jasně a zřetelně, takže často žádný výklad ani nepotřebují.

V dnešním druhém čtení z Listu k Římanům vysvětluje svatý Pavel, co můžeme a máme v Písmu hledat, co si z něho máme brát a jak je chápat. „Všechno, co bylo kdysi napsáno, bylo napsáno k našemu poučení, abychom z Písma čerpali vytrvalost a povzbuzení a tak měli naději.“ (Ř 15,4) Písmo, o kterém zde svatý Pavel mluví, bylo „napsáno kdysi“ a je to náš Starý zákon, protože Nový

zákon tenkrát ještě nebyl. Už tehdy se ale lidé dohadovali a přeli, jak se má Písmo číst a chápat, a svatý Pavel k tomu říká důležitou věc. Celé Písmo je podle něho napsáno „k našemu poučení“ a máme z něho „čerpat vytrvalost a povzbuzení“.

Ať nám tedy Písmo staví před oči idylické obrazy mesiášské doby, jako dnešní první čtení z proroka Izajáše (Iz 11,1–10), anebo naopak hrozí soudem, jako Jan Křtitel v evangeliu, obojí má povzbuzovat naši vytrvalost a dávat naději. Slavné Izajášovo čtení tedy není nějaký podrobný popis Božího království se spravedlivým i milosrdným panovníkem, ani popis rajske zahrady, kde si zvířata nebudou ubližovat a nebudou se jedna druhých bát. Ze školní biologie přece víme, že by to takhle nešlo, že lev při nejlepší vůli nemůže žrát slámu, protože by to nebyl lev, a malé děti si nemohou hrát s jedovatými hady. Ostatně Izajáš to nejspíš věděl také, ale hledal slova, jak by své posluchače co nejlépe povzbudil v naději na něco úžasného, co si žádný člověk neumí představit.

Naopak Jan Křtitel v dnešním evangeliu (Mt 3,1–12) svým posluchačům hrozí soudem a trestem, dokonce „neuhasitelným ohněm“. Jeho posluchači dobře znali, jak se vymláčené obilí vyhazovalo lopatou do větru, aby se zrní oddělilo od plev, které se nakonec spálily. Jistě si nepředstavovali, že je někdo bude vyhazovat do vzduchu, ale měli si uvědomit, jak je důležité, aby se obrátili a činili pokání. I to jsou ostatně obrazy něčeho, co jinak vyjádřit neumíme.

Každý z nás žije svůj vlastní a jedinečný život a i když ho žije v rodině, která mu pomáhá, s druhými a mezi nimi, přece se střídavě cítí být jednou nahoře a jindy dole. Jednou potřebuje připomenout, že v tomto smrtelném životě jde také o ten nesmrtelný, který nesmí prohrát, a jindy potřebuje prostě povzbudit. A právě k tomu je zde Písmo, Boží slovo do našich životů, slovo víry, naděje a lásky.

O povolání ke svobodě

(Ga 5,1.13–18)

Dnešní druhé čtení je z Listu Galatským, jednoho z prvních listů svatého Pavla a tedy i z nejstarších spisů Nového zákona. Celý list je velká polemika proti těm, kdo chtěli křesťanům zase nasadit „otrocký chomout“ – totiž povinnost dodržovat všechny možné jednotlivé předpisy a zákazy, jak je vyžadovalo tehdejší židovství na základě Starého zákona: povinnost obřízky, předpisy o sobotě, o čistotě a znečištění, zákazy v jídle a tak dále.

Naproti tomu mluví Pavel o svobodě, „ke které nás osvobodil Kristus“, zároveň ale říká, že jsme k té svobodě teprve „povolání“. To znamená, že se k ní máme teprve dopracovat, dospět k ní. Nemyslí tedy jenom tu vnější svobodu, svobodu jako volnost, jako zrušení různých překážek a zákazů, hrozeb a trestů, jak jsme to v téhle zemi zažili před 24 lety. To byla velká radost, a potom také jisté zklamání. Když se nedávno v televizi někoho zeptali, jak to tenkrát prožíval, řekl, že si připadal jako v zoologické zahradě, kde najednou otevřeli klece. Na tom něco je.

Proč musí být zvířata v klecích? Samozřejmě proto, aby neohrožovala návštěvníky, ale také proto, aby neutekla a aby se navzájem nepožrala. Trochu podobně to s námi dělal i komunistický režim, držel nás v ohradě, abychom neutekli, sem tam někoho pronásledoval a kdo se proti tomu ozval, toho posadil do klece. Jak nám to víc a víc vadilo, začali jsme si uvědomovat, že jsme přece svobodní lidé a ne nerozumná zvířata – až přišel listopad 1989 a s ním najednou vypukla svoboda, svoboda pro všechny.

To byl velice odvážný a velkorysý krok, protože jsme si mysleli, že všichni jsme tak svobodní a rozumní, že žádné klece a zábrany nepotřebujeme. A dnes se zase některým lidem zdá, že jsme to s tou svobodou přehnali. Že je potřeba „nasadit chomout“ a přitvrdit, aby se lidé zase trochu víc báli – podobně jako ti, proti nimž píše svatý Pavel.

Jenže svatý Pavel neříká, že svobodní už jsme, ale že jsme k té svobodě povoláni. Abychom se s ní naučili žít, musíme se ovšem také zbavit těch klecí, zákazů a strachu, ale to není všechno. Nesmí to být podle něho záminka, abychom prosazovali jen sami sebe. To je velice přesně řečeno. Když jsme tenkrát chodili cinkat klíči, protože jsme chtěli větší svobodu pro sebe, možná jsme si nevšimli, že stejnou svobodu – tj. větší možnosti – dostanou i všichni ostatní. I lidé bezohlední a bez skrupulí, kteří ji také okamžitě zneužijí. Začnou se „mezi sebou kousat a požírat“, jak říká svatý Pavel.

Předtím tomu bránily klece a hlavně strach, podobně jako starozákonní zákazy a přísné tresty. Když jsme na jednu dostali tu vnější svobodu, museli jsme se začít učit se svobodou zacházet, „abychom se navzájem nepohltili“. Co to asi znamená? Začnu úplně jednoduchým příkladem. Mladého řidiče v autoškole učí, že se musí jezdit vpravo. Až si sám sedne za volant, může si říct – teď jsem svobodný člověk, a zrovna pojedou vlevo. Pokud to přežije, teprve pochopí, proč je dobré jezdit vpravo: aby se mohl spolehnout, že i ti ostatní pojedou většinou vpravo a nemusel se jich tudíž bát. Kdyby to tak nebylo, jenom blázen by se odvážil na dálnici. Svoboda je krásná věc, je ale možná jenom mezi lidmi, kteří se umí sami omezit s ohledem na druhé. Jen pro ty, kdo to neumějí, musí být zákon a trest.

Svatý Pavel ovšem nemluví o řidičích, kteří to dělají ve vlastním zájmu, ale o svobodě křesťana, který se o sebe nemusí bát. To jsme se také ještě nenaučili. I my křesťané

si pomáháme různými příkazy a zákazy, protože bez nich žít neumíme. Proto jsme tak často úzkostliví, protože se nedokážeme spolehnout na Boží milost a na tu svobodu, ke které nás povolal Kristus. Na jednom místě svatý Pavel dokonce napsal, že „všechno je mi dovoleno – ano, ale ne všechno prospívá“ (1 K 10,23). Jako začátečníci v křesťanské svobodě ovšem potřebujeme různé pomůcky, příkázání a nařízení, ale jsme povoláni, abychom se učili řídit něčím úplně jiným, totiž láskou. Ne žádnou sentimentální, ale takovou, která jedná s ohledem na druhé, protože v nich vidí Krista. Jak říká List k Římanům: „kdo miluje druhého, naplnil zákon“.

Bible občas používá starobylé slovo „bázeň“ a někdo by si mohl myslet, že má mít z Boha strach. Jenže všude, kde se v Bibli mluví o „bázni“, myslí se tím chvála a úcta, nikdy ne strach. Křesťan má ovšem Boha uctívat, chválit a má mu děkovat, ale aby z něho měl strach, to by bylo hodně málo. To je ten těžký úkol „povolání ke svobodě“: učit se jednat ne ze strachu před trestem, ale z lásky. Svobodný není člověk, který si dělá, co chce, protože ten se musí těch druhých bát. Svobodný může být jen ten, kdo se dokáže spolehnout na Boží lásku a nikoho a ničeho se pak už bát nemusí.

To je hodně těžký úkol a my nejsme žádní hrdinové. Člověk se přirozeně bojí, o život, o děti, o majetek a občas se musí také bránit – to je to „tělo“, o kterém epištola mluví. Ale proto sem v neděli chodíme, abychom o tom slyšeli, abychom se v tom vzájemně podporovali a prosili Boha o pomoc.

Víra není slepá

(Žd 11,1)

Dnešní druhé čtení z Listu k Židům začíná významnou větou, která charakterizuje a vysvětluje, co je to křesťanská víra. Slovo věřit a pojem víry má v češtině ještě širší význam než v jiných jazycích. Angličtina má pro víru dvě různá slova, *belief* jako domněnku a *faith* jako uvěření a spolehnutí. Podobně je to i ve francouzštině, kdežto v češtině se musíme spokojit s jedním slovem pro všechno.

České slovo víra a věřit může tedy znamenat hodně rozdílné věci a mezi nimi je třeba rozlišovat. Tak jsme ve škole „věřili“ paní učitelce, že Labe se vlévá do moře, i když jsme žádné moře nikdy neviděli. Věřili jsme jí, že dvě a dvě jsou čtyři nebo že babyka se píše s tvrdým „y“. Po pravdě řečeno nás tenkrát ani nenapadlo, že by v tom mohl být nějaký problém. Dvě a dvě jsou čtyři a Labe se vlévá do moře – řekla to přece paní učitelka. Postupem času jsme se ale setkali i s věcmi, které jsme věřit nechtěli nebo nemohli. Už dávno za války, když jsme ve škole slyšeli o Hitlerovi, jaký je to báječný chlapík, a pak po válce o Stalinovi. Rodiče nám vysvětlili, že se to tak sice ve škole říká, ale věřit tomu nemáme, protože to není pravda.

I v češtině rozlišujeme mezi „věřit něčemu“ a „věřit někomu“, případně ještě „věřit v někoho“. Tak jsme se už jako docela malé děti museli naučit, že rodičům věřit můžeme, ale ve škole už ne všemu. I paní učitelka občas říká něco, co není pravda, a také někteří spolužáci si vymýšlejí a říkají věci, které neplatí, na které se nedá spolehnout. Něco třeba slíbí a pak to neudělají, něco si půjčí a pak to zapírají. Něco

tvrdí, a pak se ukáže, že je to jinak. Tak se člověk naučil být opatrný a dávat si pozor, rozlišovat, komu se dá věřit všechno a komu jen něco, případně skoro nic.

Člověk na rozdíl od zvířat myslí a mluví, a to znamená, že se může také zmýlit a může dokonce lhát. V tom je veliký rozdíl: člověk, který se mylí, nezná pravdu a sám o tom neví, kdežto lhář dobře ví, že to, co říká, není pravda. Říká to většinou proto, aby si sám získal nějakou výhodu, nebo aby někoho jiného ošidil a poškodil. Lhát by lidé rozhodně neměli, ale Bůh nás stvořil jako svobodné bytosti a svoji svobodu můžeme také zneužít, třeba právě ke lži a podvodu.

Takže dnes už víme, že se nedá věřit všemu, co lidé říkají, co se píše v novinách a ukazuje v televizi. Jenže jak to poznat? Některé věci se dají dokázat, jako v matematice nebo u soudu, ale je jich málo. Když někomu řeknete: „Pozor, auto!“, může se sám podívat a přesvědčit. Ale když se někoho zeptám, kudy na nádraží, nemohu si to ověřit a nezbyvá, než mu věřit. Jestli mi poradil správně anebo jestli mě oklamal, to se sice ukáže, ale až už je většinou pozdě a vlak je pryč. Takových situací, kdy se musíme spolehnout na druhé lidi, že nám říkají pravdu, je každý den spousta. Někdy o mnoho nejde, ale někdy na tom záleží opravdu moc.

Proto jsme tak rádi, pokud máme kolem sebe aspoň nějaké lidi, kteří nelžou a na které se dá spolehnout. Máme už s nimi svoji zkušenost: víme o nich, že to s námi myslí dobře, takže se sice mohou mýlit, ale nechtějí nás poškodit a nebudou nám tedy lhát. Do budoucnosti sice také moc nevidí, ale pokud jsou to soudní lidé, nebudou to ani předstírat a sami řeknou, že něco nevědí.

Právě na té budoucnosti nám ovšem v životě nejvíc záleží. Kdy byla bitva u Lipan nebo kolik nohou mají pavouci, to se dá poměrně spolehlivě zjistit, ale člověk to

potřebuje spíš jen ve škole. Ale už takovou maličkost, jako jestli bude zítra pršet, nikdo předem neví a i meteorologové předpovídají jenom pravděpodobnost. A co mám udělat sám se sebou, zda se mám pustit do studia, anebo třeba odstěhovat na venkov, to nikdo jiný vědět nemůže a může jen odhadovat – anebo předstírat. Ale já se přesto musím rozhodnout.

Za malé děti rozhodují rodiče, proto se dá mluvit o bezstarostném dětství. Jak člověk dospívá, staví se na vlastní nohy, a přece by často potřeboval pomoc a podporu. Šťastný člověk, který při rozhodování o své budoucnosti není sám a může se na někoho spolehnout. A to je právě smysl víry, jak o ní mluví dnešní čtení. „Víra znamená spolehnutí na to, v co doufáme, pevné přesvědčení o věcech, které nevidíme.“ Kdyby se dala dokázat, nebyla by to už víra.

A přece ani křesťanská víra není slepá. „Vím, komu jsem uvěřil“, jak říká svatý Pavel (2 Tm 1,12). A List k Židům, z něhož jsme četli první větu, pokračuje: „Ve víře chápeme, že Božím slovem byly založeny světy.“ Víra má a musí být pevná, aby mohla být „základem“ a pevným přesvědčením, na němž člověk staví své naděje, svá rozhodnutí a svůj život. Když se ale dostane do úzkých, když se mu život nedaří a naděje se hroutí, může se vždycky ještě podívat kolem sebe. Může si připomenout, jaký zázrak představuje vesmír a svět, jak neuvěřitelně složitý a dokonalý je každý živočich a jak neobyčejné podmínky pro život nám náš Stvořitel připravil. A to je náramně dobrý důvod jeho slovu věřit a spoléhat se na něj.

Neporadí nám, kudy na nádraží, ale říká jasně, že nemáme lhát, i když by to někdy bylo výhodné. A hlavně říká a slibuje, že kdo v něho věří a jedná podle toho, nemusí se nikdy a ničeho bát. Dokonce ani smrti. Co bychom mohli chtít ještě víc?

Důvody naší naděje

(1 Pt 3,15–18)

Všechna dnešní čtení připomínají, že se naše víra má projevovat i v tom, jak žijeme a jednáme. „Jestliže mě milujete, budete zachovávat má přikázání“, říká Ježíš v evangeliu. Křesťan má dobře jednat, milovat bližního jako sebe, ne snad ze strachu před trestem, ale z lásky ke Kristu. Čtení z Prvního listu Petrova začíná tím, že tuto lásku ke Kristu jaksí upřesňuje, vysvětluje, v čem má spočívat: „Mějte v srdci posvátnou úctu ke Kristu jako k Pánu“. Jenže k tomu hned připojuje ještě jiné napomenutí, které neslycháme tak často: „Budte stále připraveni obhájit se před každým“ – nebo také „odpovědět každému, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje.“ Křesťanské víra totiž není jen nějaké přesvědčení, ale je to naše naděje. Nestačí být přesvědčen, že je jeden Bůh, který se v Kristu vtělil, zemřel na kříži a vstal z mrtvých, ale že tohle je moje a naše naděje, že na tom stavím svůj život.

Každý člověk žije z nějaké naděje. Každý doufá, že se dožije zítřejšího rána a třeba příštího roku, že něčeho dosáhne a něco se mu podaří, že se třeba zbaví nějakého trápení a nějaké starosti. Mladý člověk, který má život před sebou, potřebuje mít těch různých nadějí ještě víc, aby se do života skutečně pustil, když ho všichni jen varují, co všechno mu tam hrozí. Kdyby neměl naději, jak by se mohl odvážit do takových riskantních podniků, jako je třeba stát se knězem nebo se oženit a mít děti?

Některých nadějí se člověk musí vzdát, některé se mu třeba i splní, ale všechny jednou skončí. Křesťan je člověk,

který by měl žít z té jediné naděje, která nekončí ani smrtí a které říkáme spása nebo věčný život v Kristu. Tuhle naději si neumíme nějak představit, ale na tom také tolik nezáleží. Pán Ježíš o ní mluví v různých podobenstvích, třeba jako o svatbě nebo hostině, protože je jasné, že věčný život je něco úplně jiného, než všechno, co známe, a tak pro to nemáme představy ani slova.

Ale teď najednou máme být připraveni odpovědět každému, kdo se nás zeptá po důvodech naší naděje. Má tato naděje nějaké důvody, něco, o co by se mohla opřít? Pro věřícího křesťana je to na prvním místě víra v Krista a důvěra v jeho slovo: „Vím, komu jsem uvěřil“, jak říká svatý Pavel (2 Tm 1,12). Může to být nějaký mimořádný zážitek osobního setkání a dnešní první čtení mluví o zázracích a znameních. Jenže to platí pro věřícího křesťana a my máme odpovědět, „vydat počet“ ze své naděje úplně každému. Je to vůbec možné?

Jsou lidé, kteří dovedli a dovedou svoji naději obhájit a dosvědčit svým životem, přesněji řečeno svou láskou, obětavostí nebo dokonce hrdinstvím. Proto si lidé vždycky vážili a váží hrdinů a mučedníků, kteří se za života žádného úspěchu ani uznání nedočkali. Ale asi znáte i příklady méně výjimečné. Když se rodiče věnují beznadějně postiženému dítěti, když někdo pečuje o nevléčitelně nemocné, kde nemůže doufat v žádný viditelný úspěch, je to něco jako svědectví té naděje, která nekončí ani smrtí.

Ale co my ostatní, kteří máme v životě větší štěstí, takže žijeme celkem klidný a obyčejný život, který žádné takové hrdinství nevyžaduje? Jak chceme vůči lidem kolem obhájit svoji naději, když přece všichni vidíme, jak to všechno jde od deseti k pěti, lidé se vraždí a nenávidí, lžou, kradou a podvádějí? A nejde jen o lidi okolo. Jak odpovíme sami sobě, když se nám zdá, jak se to všechno hatí a hroutí, nic se nedaří a všechno je jen horší a horší?

Před tím vším špatným a hrozným, co vidíme denně v televizi a čteme v novinách, nesmí ani křesťan zavírat oči a malovat si svět na růžovo. A přece se mi zdá – a čím jsem starší, tím víc – že to je jen ta menší polovina skutečnosti. Ta druhá, kterou nevidíme a přehlížíme, je ten neustálý a mohutný proud Boží lásky, která nás od rána do večera a od narození do smrti zahrnuje svou péčí. Naši zemědělstí předkové se nadřeli nesrovnatelně víc než my a dobře znali nouzi a hlad, a přesto měli tuto Boží štědrost víc na očích. Nemohli si totiž myslet, že žijí jen ze svého úsilí a ze svých schopností, protože viděli, jak jim roste obilí na poli, jak se dobytku rodí mláďata a kráva dává mléko. Ostatně podobně jsou na tom i malé děti, o které se starají jiní – a proto jsou také přirozenými nositeli naděje. Ale jak říká Kristus, „kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde“. (Mk 10,15)

Kdybychom tedy chtěli obhájit svou neviditelnou naději před kýmkoli, měli bychom asi začít od sebe. Měli bychom si cvičit zrak, abychom zase uviděli, že všechno, z čeho žijeme, naše lásky a štěstí, děti a přátelé, déšť i slunce jsou jeden nepřetržitý proud Božích darů. A konec konců i všechny námahy, starosti a bolesti, které dávají našim životům obsah a smysl, jsou jeden nepřetržitý doklad o tom, jak o nás bylo a je postaráno – jak o tom tolikrát mluví evangelium. Komu se aspoň občas – třeba právě v neděli – podaří zahlédnout sám sebe a svůj život i z téhle zapomenuté a zanedbávané stránky, dovede asi vydat počet ze své naděje i vůči těm, kdo v Krista nevěří. Jen se tím nemůže chlubit a musí to dělat „s jemností a skromností“, jak přesně dodává dnešní čtení.

Seznam podle liturgického kalendáře

Cyklus A:

2. adventní	Ř 15,4-9	O čtení Písma
2. adventní	Iz 11,1-10; Ř 15,4-9	O křesťanské naději
3. adventní	Mt 11,2-11	O Janu Křtiteli
Panny Marie (1.1.)	L 2,16-21	Svědectví Panny Marie
2. po Narození Páně	J 1,1-18	Na počátku bylo Slovo
2. postní	Gn 12,1-4	Vyjdi ze své země
3. postní	J 4,5-42	O vodě a žízni
5. postní	J 11,1-45	Lazarovo vzkříšení
3. po Velikonocích	L 24,13-35	Cestou do Emauz
4. po Velikonocích	Sk 2,36-38	Bratři, co máme dělat?
6. po Velikonocích	1Pt 3,15-18	Důvody naší naděje
2. v mezidobí	J 1,29-34	Svědectví Jana Křtitele
3. v mezidobí	1 K 1,10-13.17	O křesťanské jednotě
4. v mezidobí	Mt 5,1-12	Blahoslavenství
5. v mezidobí	Mt 5,13-16	O soli a světle

6. v mezidobí	Mt 5,17–37	O Zákonu a větší spravedlnosti
14. v mezidobí	Mt 11,25–30	Zjevil jsi to maličkým
16. v mezidobí	Mt 13,24–43	Plevel mezi pšenicí
17. v mezidobí	Mt 13,44–52	Podobenství o pokladu
24. v mezidobí	Mt 18,21–35	Odpouštění
24. v mezidobí	Mt 18,23–35	Nemilosrdný služebník
28. v mezidobí	Mt 22,1–14	Pozvání na svatbu
30. v mezidobí	J 2,13–22	Posvěcení lateránské baziliky
30. v mezidobí	Mt 22,34–40	Největší přikázání
33. v mezidobí	Mt 25,14–30	O hřivnách

Cyklus B:

4. adventní	L 1,26–38	Zvěstování a Vánoce
4. adventní	L 1,26–38	Zvěstování a vánoční naděje
4. postní	J 3,14–21	Pokora a vděčnost
4. postní	J 3,14–21	Jak Bůh miluje člověka?
5. postní	J 12,20–33	O velikonoční naději
3. po Velikonocích	L 24,35–48	Vzkříšený Ježíš
4. po Velikonocích	J 10,11–18	O pastýřích a ovčích
5. po Velikonocích	J 15,1–8	Vinný kmen
7. po Velikonocích	1 K 16,2	Neděle

2. v mezidobí	J 1,35–42; 1 S 3,3	Povolání
2. v mezidobí	J 1,35–42	Povolání učedníků
5. v mezidobí	Mk 1,29–39	Pojďme jinam
7. v mezidobí	Mk 2,1–12	Odpuštění a uzdravení
10. v mezidobí	Mk 3,20–35	O Boží vůli a zlu
11. v mezidobí	Mk 4,26–34	On ani neví jak
12. v mezidobí	Mk 4,35–41	Utišení bouře
16. v mezidobí	Mk 6,30–34	O Kristu pastýři
19. v mezidobí	J 6,41–51	Chléb z nebe 2
19. v mezidobí	J 6,41–51	Chléb z nebe 1
26. v mezidobí	Mk 9,38–48	Být blázen pro Krista
29. v mezidobí	Mk 10,35–45	O křesťanské službě
29. v mezidobí	Mk 10,35–45	O službě
30. v mezidobí	Mk 10,46–52	Mistře, ať vidím
34. v mezidobí	J 18,33–37	O konci světa a křesťanské naději
Sv. Cyrila a Metoděje	L 10,1–9	O misionářích

Cyklus C:

1. adventní	L 21,25nn	Synoptická apokalypsa
3. adventní	L 3,10–18	Kázání Jana Křtitele
4. adventní	L 1,39–45	Boží narození
2. postní	Gn 15,5–18	O Abrahamově víře a naší naději

4. postní	L 15,1-3.11-32	Ztracený syn
5. postní	J 8,1-11	Cizoložná žena; Cizoložnice
2. po Velikonocích	J 20,19-31	Nebud' nevěřící, ale věřící
3. v mezidobí	L 1,1-4; 4, 14-21	O Starém a Novém zákoně
7. v mezidobí	L 6,27-38	Jakou mírou měříte...
11. v mezidobí	L 7,36-50	Hříšnice v domě farizeově
12. v mezidobí	Ga 3,26-29	Všichni jste jedno
13. v mezidobí	Ga 5,1.13-18	Povolání ke svobodě
15. v mezidobí	L 10,25-37	Milosrdný Samaritán
18. v mezidobí	L 12,13-21	Bohatství
19. v mezidobí	Žd 11,1	Víra není slepá
25. v mezidobí	L 16,1-13	Nepoctivý správce
27. v mezidobí	L 17,5-10	Jsme jenom služebníci
30. v mezidobí	L 18,9-14	Farizeus a celník
31. v mezidobí	L 19,1-10	Zacheus
32. v mezidobí	L 20,27-38	O vzkříšení zemřelých
32. v mezidobí	L 20,27-38	O vzkříšení a naději
34. v mezidobí	L 23,35-43	Kristovo království
Nejsvětější Trojice	J 16,12-15	Nejsvětější Trojice
Seslání Ducha sv.	Sk 2,1-11	Svátek Letnic

Obsah

Úvodem	7
Neděle (1 K 16,2)	7
O čtení Písma (Ř 15,4-9)	11
 Vyjdi ze své země (Gn 12,1-4)	15
O Abrahamově víře a naší naději (Gn 15,5-12.17-18)	18
O křesťanské naději (Iz 11,1-10; Ř 15,4-9)	21
Blahoslavenství (Mt 5,1-12)	25
O soli a světle (Mt 5,13-16)	28
O Zákonu a větší spravedlnosti (Mt 5,17-37)	31
O Janu Křtiteli (Mt 11,2-11)	35
Zjevil jsi to maličkým (Mt 11,25-30)	38
Plevel mezi pšenicí (Mt 13,24-43)	42
Podobenství o pokladu, o perle a o síti (Mt 13,44-52)	46
Odpouštění (Mt 18,21-35)	50
Nemilosrdný služebník (Mt 18,23-35)	53
Pozvání na svatbu (Mt 22,1-14)	58
Největší přikázání (Mt 22,34-40)	61
O hřivnách (Mt 25,14-30)	64
Pojďme jinam (Mk 1,29-39)	67
Odpuštění a uzdravení (Mk 2,1-12)	71
O Boží vůli a zlu (Gn 3,9-15; Mk 3,20-35)	75
Člověk ani neví jak (Mk 4,26-34)	79

Utišení bouře (Mk 4,35–41).....	83
O Kristu pastýři (Mk 6,30–34)	86
Být blázen pro Krista (Mk 9,38–48)	90
O službě (Mk 10,35–45)	93
Mistře, ať vidím (Mk 10,46–52)	96
Zvěstování a Vánoce (L 1,26–38)	101
Zvěstování a vánoční naděje (L 1,26–38)	105
Boží narození (L 1,39–45)	108
Svědectví Panny Marie (L 2,16–21)	111
Kázání Jana Křtitele (L 3,10–18)	113
O Starém a Novém zákoně (L 1,1–4; 4,14–21).....	117
Jakou mírou měříte... (L 6,27–38)	121
Hříšnice v domě farizeově (L 7,36–50)	124
O misionářích (L 10,1–9)	127
Milosrdný Samaritán (L 10,25–37).....	131
Bohatství (L 12,13–21).....	134
Ztracený syn (L 15,1–3.11–32)	137
Nepoctivý správce (L 16,1–13).....	141
Jsme jenom služebníci (L 17,5–10).....	144
Farizeus a celník (L 18,9–14).....	147
Zacheus (L 19,1–10; Mdr 11,22–12,2).....	151
O vzkříšení zemřelých (L 20,27–38)	155
O vzkříšení a naději (L 20,27–38)	158
Synoptická apokalypsa (L 21,25–28; 34–36).....	162
Kristovo království (L 23,35–43)	165
Cestou do Emauz (L 24,13–35)	168
Vzkříšený Ježíš (L 24,35–48)	171
Na počátku bylo Slovo (J 1,1–18)	176
Svědectví Jana Křtitele (J 1,29–34).....	179
Povolání (J 1,35–42)	182
Povolání učedníků (J 1,35–42)	185
Posvěcení lateránské baziliky (J 2,13–22)	188

Pokora a vděčnost (J 3,14–21)	191
Jak Bůh miluje člověka? (J 3,14–21).....	194
O vodě a žízní (J 4,5–42)	197
Chléb z nebe 1 (J 6,41–51).....	201
Chléb z nebe 2 (J 6,41–51).....	205
Cizoložná žena (J 8,1–11).....	207
Cizoložnice (J 8,1–11)	210
O pastýřích a ovcích (J 10,11–18)	213
Lazarovo vzkříšení (J 11,1–45).....	217
O velikonoční naději (J 12,20–33).....	220
Vinný kmen (J 15,1–8).....	223
Nejsvětější Trojice (J 16,12–15)	227
O konci světa a křesťanské naději (J 18,33–37).....	231
Nebud' nevěřící, ale věřící (J 20,19–31).....	235
Svátek Letnic (Sk 2,1–11)	239
Bratři, co máme dělat? (Sk 2,36–38)	242
O křesťanské jednotě (1 K 1,10–13.17).....	245
Všichni jste jedno (Ga 3,26–29)	248
O povolání ke svobodě (Ga 5,1.13–18).....	251
Víra není slepá (Žd 11,1)	254
Důvody naší naděje (1 Pt 3,15–18).....	257
 Seznam podle liturgického kalendáře	 260

Jan Sokol

Naděje na neděli

KRÁTKÉ PROMLUVY
NA NEDĚLNÍ ČTENÍ

Ilustrace na přebalu Václav Sokol
Typografie Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad,
spol. s r. o., v Praze roku 2017
jako svou 1632. publikaci
Odpovědný redaktor Jaroslav Vrbenský
Vydání první. AA 10,87. Stran 272
Vytiskla tiskárna Finidr, spol. s r. o.
Doporučená cena 248 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Víta Nejedlého 15, Praha 3
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-818-9